

סגור חלון

עובדים פחות, משתכרים פחות: מי יציל את הצפון, ואיך?

חסרה תעסוקה בצפון? "מספיק שישוו את מספר הרופאים לנפש בצפון למרכז, ויש עוד 10,000 מקומות עבודה איכותיים בצפון, בלי לבנות מ"ר אחד נוסף, וגם עושים צדק בבריאות", אומר אורי אילן, יו"ר הוועדה המחוזית לתכנון ובנייה צפון
 שלומית צור 21/4/19

במחוז הצפון חיים 16.5% מאוכלוסיית ישראל - אולם רק 14.7% מהמועסקים. שיעור ההשתתפות בכוח העבודה נמוך יחסית ועומד על 58% בלבד, כך לפי דוח של מוסד שמואל נאמן בטכניון.

בצפון לא רק עובדים פחות, אלא גם משתכרים פחות: לפי הדוח, התמורה הממוצעת למשרה בענף התעשייה במחוז צפון עומדת על כ-80% מהתמורה הממוצעת למשרה בממוצע ארצי - הנמוך מכל המחוזות מלבד יהודה ושומרון.

ולא רק התושבים בצפון משתכרים פחות - גם הרשויות המקומיות עניות. בצפון יש כמעט 100 רשויות מקומיות, רובן קטנות יחסית, ורובן נמצאות בדירוג סוציו אקונומי נמוך (95% מהרשויות המקומיות הערביות הן באשכולות 1-3, והיהודיות באשכולות 4-5 מתוך 10).

מחברי הדוח מסכמים: "המצב בצפון ברוב הפרמטרים הוא בפער שלילי ביחס לשאר אזורי הארץ, והמצב עוד יותר עגום במגזר הערבי. מצב זה הוא מתמשך על פני עשרות שנים והתחזית היא שאם לא יבוצע שדרוג מהותי, המצב בצפון יתדרדר עוד יותר".

"כל ראש רשות רוצה אזור תעסוקה"

אחד המפתחות לשיפור המצב בצפון הוא שיפור מצב התעסוקה, ובממשלה יש כמה תוכניות בכיוון זה, שמטרתן להעלות גם להעלות בדרך את רמת החיים.

"מספיק שישוו את שיעור הרופאים לנפש בצפון לשיעורם במרכז - ויש עוד 10,000 מקומות עבודה איכותיים בצפון, בלי לבנות מ"ר אחד נוסף, וגם עושים צדק בבריאות", אומר ל"גלובס" אורי אילן, יו"ר הוועדה המחוזית לתכנון ובנייה צפון.

העיקרון הבסיסי של הגדלת התעסוקה הוא להשתמש קודם כל במה שיש, ועדיף בצמוד ליישובים, ורק אחר כך לבנות עוד אזורי תעסוקה שספק אם יהיה להם ביקוש.

אבל זה לא כל כך פשוט. "הנושא של התעסוקה הוא החידה הגדולה בתוכנית האסטרטגית לשנת 2040. ולו מפני שרק למעט אנשים יש תשובה איך ייראה עולם התעסוקה בעוד 30 שנה. כמו הצעירים שיושבים בבתי קפה עם מחשב נייד ועובדים, כשהם לא צורכים מ"ר אחד של משרד ולא משלמים שקל אחד ארנונה, וכמו רופא מנתח מבית חולים ביוהנסבורג שמנתח מטופל במרפאה בקונגו באמצעות לוויין", אומר אילן.

"הבעיה שלנו היא שאנחנו היום צריכים לקבל החלטות תכנוניות לתעסוקה של עוד 30 שנה ולכן המפתח הוא להתעקש על גמישות תכנונית לעתיד. אפילו אם יהיה מפעל לחולצות בעוד 30 שנה בארץ, השטח שהמפעל הזה יצטרך יהיה שליש מהשטח שהוא צורך היום. אבל הלחצים שקיימים עלינו לאשר שטחי תעסוקה שאף אחד לא יודע אם נצטרך אותם הם גדולים".

מצד מי מופעלים הלחצים?

"למשל מצד ראשי רשויות, שרוצים שבכל תוכנית גדולה או קטנה, שיהיה שטח מסומן לתעסוקה".

ואכן, מהמיפוי שעשו במינהל התכנון עולה כי במחוז יש ריבוי תוכניות לתעסוקה, במסגרת 40 תוכניות כוללניות ובתוכניות מפורטות ביוזמת משרד הכלכלה, רמ"י, והרשויות המקומיות.

אתם עוסקים גם בחלוקת ההכנסות מארנונה?

אילן: "אי אפשר להתמודד עם הגידול באוכלוסיה על בסיס הגבולות המוניציפליים. כל ההתייחסות צריכה להיות אזרית. גם אם לוקחים את הארנונה שמקבלות כל הרשויות ומחלקים אותן בין כולן באופן שווה, עדיין חסרים 20 מיליארד שקל בשנה כדי לגמור את החודש. הפתרון הוא הגדלת העוגה - שיתוף פעולה ופיתוח אזורי, גם באזורי התעסוקה".

"נדידת הציפורים היא רק שלנו"

מבחינת המעסיקים, לתעסוקה בצפון יש שורה של יתרונות: מחירי קרקע נמוכים, ריבוי עתודות קרקע וזכויות בנייה מאושרות לבנייה, ערכים של טבע, נוף ומורשת חקלאית, וכן סבסוד ממשלתי כתוצאה מאזורי עדיפות.

"אנחנו ניבחן ביכולת שלנו לאתר נכסים לאומיים שאי אפשר לקחת מאיתנו כמו העיר העתיקה בצפת, אתרים היסטוריים בנצרת שקשורים לסיפור ישו, מסלול נדידת הציפורים השני בעולם שעובר אצלנו, והכנרת", אומר אילן.

"האתגר שלנו להפוך את הנכסים האלה למנועי צמיחה כלכליים עם חיבורים למגמות בינלאומיות. יש לנו בצפון אזור לייצור יין עם עשרות יקבים, אבל הוא לא מחובר לעולם. אנחנו רוצים שבעולם יגידו באותה נשימה קיאנטי, בורדו וגליל".

מה עם היישובים הערביים?

"יש לא מעט תוכניות מאושרות לבניית תעסוקה בישובים ערביים על קרקעות פרטיות שאין בהן בנייה. צריך יד מכוונת שתיכנס לתמונה וסייע להם לממש את התוכניות".

תעסוקה בחסות ממשלתית: בתי חולים, בתי כלא ומכללות

לאור הקשיים בקידום התעסוקה בצפון, בממשלה חושבים גם על תוספת של מקומות עבודה ממשלתיים. בין היתר מדובר על העברה של מרכזי תחזוקה של צה"ל לצפון, ונוסף לכך ממליצים במינהל התכנון להקים מוסדות נוספים להשכלה גבוהה, וכן על הקמת שדה תעופה בינלאומי ברמת דוד, וקרית בתי סוהר בצומת מגידו.

המרכזים הרפואיים הקיימים בצפון - בית חולים זיו בצפת, פוריה בטבריה, גליל מערבי בנהריה, והמשפחה הקדושה בנצרת - הם מוקד תעסוקה משמעותי כבר היום, אולם מציעים שירות חסר בהשוואה למרכז.

כיום ישנן 1.46 מיטות אשפוז כלליות ל-1,000 נפש בצפון, לעומת 2.48 בתל אביב. "השוואת התנאים למרכז הארץ תוסיף שיעור גבוה של משרות לצפון, רבות מהן לבעלי השכלה גבוהה ובשכר גבוה", צוין

במסמך שהכין בעניין זה מינהל התכנון - וכמובן תשפר את שירותי הבריאות לתושבי האזור.

במינהל התכנון מציינים במסמך כי אזור קרית שמונה הכולל את אצבע הגליל ורמת הגולן, ואזור לב הגליל ובקעת בית הכרם מרוחקים משמעותית מבתי חולים קיימים. "לאור תוספת האוכלוסייה הצפויה למחוז צפון וציפוף המרקמים העירוניים, נדרש לפתח לפחות שני מרכזים רפואיים באזורים אלה", צוין במסמך.